

GESTRUCTUREERDE GELTENINSTROOM OP ZEUGENBEDRIJVEN

Stop met zweten, ga passen en meten!

Mensen die hun eigen bedrijfsgebouwen hebben gebouwd, of in hun vrije tijd bij iemand anders hebben geklust, die hebben het zelf ervaren. Een balk zagen zonder van tevoren de juiste lengte te hebben bepaald. Of beton bestellen zonder het benodigde aantal kuubs te hebben uitgerekend. Er wordt flink achter de oren gekrabd, gezweet, en nagedacht om alles toch nog passend te krijgen. Het oorspronkelijke plan moet wijken om de aangeschafte materialen alsnog in te kunnen zetten. Dit alles leidt tot veel ergernis en het resultaat wordt nooit zo mooi als wat aanvankelijk was beoogd. Zo gaat het op een varkensbedrijf ook. Wordt niet goed omgegaan met de inzet van fokgelten, dan loopt het hele bedrijf uit de pas.

Tekst: Rick van Hout, varkensdierenarts adVee dierenartsen • Beeld: Twan Wiermans

Een varkensarts van adVee werd een poosje geleden gevraagd te komen kijken op een bedrijf met ongeveer 640 zeugen en bijhorende gespeende biggen en vleesvarkens. De man had de mesterij goed op orde: ruim 930 gram groei per dag en laag medicijngebruik. De gespeende biggenstap liep al wat stroever, met een matige uniformiteit van de biggen en verhoogd medicijngebruik. Dit was terug te leiden naar de kwaliteit van de speenbiggen, en daarna terug te leiden naar de kraamstal.

Wat viel op?

In de kraamstal viel direct op dat de tomen niet uniform waren. Bij observatie bleken er veel biggen te worden overgelegd. Dit omdat de eigen moeder een uier van matige kwaliteit had, omdat de bigkwaliteit bij geboorte verschilde, en omdat een aantal éérste worpszeugen een slechte eetlust had. Die betreffende weekgroep bevatte veel oudereworps zeugen, die eigenlijk geen volledige toom meer groot konden brengen, en een paar te vette gelten, die

de puf niet hadden om de biggen fatsoenlijk te zogen. Een weekgroep erna bevatte juist veel matig ontwikkelde geltjes, met tomen van matige vitaliteit. Gevolg was dat er per week veel verschil zat in het aantal zeugen dat na de lactatie afgevoerd werd. De ene week werden hier tot zeven of acht zeugen van afgevoerd, de andere week nul of één. Dit was uiteraard niet bewust zo gegaan, de veehouder vond het zelf ook een onhandige situatie. Onze conclusie was dat het bedrijf ontspoord was en weer op de rails gezet moest worden.

Om een passende oplossing te formuleren moest eerst goed in kaart gebracht worden wat de precieze situatie op het bedrijf was:

- Hoeveel zeugen zijn er op dit moment op het bedrijf in productie?
- Hoeveel kraamhokken zijn er voor de zeugen beschikbaar?
- Wat is de gewenste lactatieperiode -> wat is de gewenste worpindex?
- Wat is het gewenste vervangingspercentage van de zeugen?

In deze casus waren dit de antwoorden:

- Aantal zeugen: 640
- Aantal kraamhokken per werpgroep: 28
- Worpindex: 2,4
- Vervangingspercentage: 50 procent

De adVee-varkensarts heeft samen met de varkenshouder op basis van deze wensen besloten om terug te gaan naar 620 zeugen om de druk op de kraamhokken te verlagen en ruimte te creëren om pleegmoeders te maken zonder al te veel kunst- en vliegwerk. Wordt dan verder geteld dan komt men uit op 620 zeugen x 50 procent vervangingspercentage = 310 ingezette fokgelten per jaar. Per weekgroep zijn er dan $310 / 52 =$ zes opfokgelten nodig.

Hoe nu verder?

Elke week zes opfokgelten inzetten met directe ingang zonder verder iets te wijzigen gaat natuurlijk niet. Weekgroepen waar nu veel zeugen van jonge leeftijd in zitten worden te vol, aangezien daar weinig dieren afgevoerd worden. Weekgroepen waar nu veel oude zeugen in zitten worden te klein, omdat de zes opfokgelten de gaten na afvoeren van oude zeugen niet opvullen.

We moeten gaan stoppen met zweten, maar gaan passen en meten! De berekening gaf aan dat elke week zes fokgelten ingezet moeten worden. Daar hebben we ons ook aan gehouden. Om de pieken en

dalen in groepsgrootte op te vangen is een buffer gecreëerd. Een lege dekrij is hiervoor gebruikt.

Bij een speengroep met veel jonge zeugen, waar eigenlijk geen zes fokgelten bij pasten, werden een paar jonge zeugen, meestal eerste of tweedeworps dieren, op rust gezet in de lege dekrij. Deze dieren kregen Regumate om niet vroegtijdig berigheid te laten zien. Hiervoor werden de dieren gekozen die op basis van hun conditieverlies tijdens de lactatie profijt zouden hebben als ze even uit productie gehaald zouden worden. Op deze manier zijn zes fokgelten ingezet zonder de weekgroep te groot te hoeven maken.

Bij een speengroep met veel oude zeugen werd ook gebruik gemaakt van deze oplossing, maar dan op de omgekeerde manier. Bij deze groep moesten gewoon alle zeugen afgevoerd worden die op basis van productie, beenwerk en uierkwaliteit uitgeselecteerd worden, ook al leek de groep daardoor te klein te worden. Om de groepsgrootte op niveau te houden, werden de afgesproken zes fokgelten ingezet, plus een aantal jonge zeugen die in de wacht stonden in de dekrij. De groep had dan weer de gewenste grootte om in de volgende cyclus de werpweek in de kraamafdeling te vullen.

Vooruitkijken en plannen

Als veehouder mag je verwachten dat je ongeveer een half jaar aan het stoeien bent om de structuur weer terug te hebben in het bedrijf. Elke weekgroep moet gereset worden gedurende een cyclus. Het is hierbij ook belangrijk om goed vooruit te kijken en te plannen. Zodra de zeugen geworpen hebben, moet al een inventarisatie gemaakt worden hoeveel zeugen van die groep doorgehouden gaan worden naar de volgende worp toe en van welke zeugen afscheid genomen gaat worden. Want je moet immers nu al weten hoeveel zeugen je na het spenen te kort komt of over hebt. Doe je dit niet, dan is de kans groot dat je binnen korte tijd je dekrij vol hebt staan met zeugen die op rust staan die je eigenlijk helemaal niet nodig hebt. Zeker gezien het doel van deze veehouder om twintig zeugen minder te gaan houden. Een goede productieve zeug afvoeren doet immers niemand graag, dus vooruitkijken en plannen is van groot belang.

Stappen vooruit

Op het bedrijf uit de casus is de gelteninstroom gestructureerd zoals hierboven uitgelegd. Er worden nu elke week zes fokgelten ingezet. De bigkwaliteit bij geboorte is nu beter doordat de fokgelten op het gewenste gewicht aangedekt worden. Ook is de kwaliteit van de speenbiggen verbeterd doordat biggen van een oudere zeug met een tegenvallend uier nu gemakkelijker grootgebracht kunnen worden. En wat misschien nog het belangrijkste is, de veehouder heeft meer arbeidsvreugde gekregen doordat hij niet elke week meer voor verrassingen komt te staan.

Goed voorbeeld doet volgen

Een andere zeughouder, die enthousiast is geworden door dit verhaal, is op dit moment dezelfde stappen aan het ondernemen om zijn zeugenstapel stabiel te krijgen. Ook hij pakt het zeer serieus op, en is nu extra voorzieningen aan het bouwen om opfokgelten van 25 kilogram op zijn bedrijf te ontvangen om al vanaf de vroege ontwikkeling de regie in eigen hand te hebben. De hogegrootte is afgestemd op het aantal in te zetten fokgelten per week. Hiermee voorkomt hij onnodig verzetten van dieren, mengen van groepen, en verspreiding van ziektes. Deze gestructureerde mindset begint nu al zijn vruchten af te werpen over het gehele bedrijf, bij adVee gaan de dierenartsen voor de totaalaanpak.

Het is begrijpelijk dat de leeftijdsopbouw na verloop van tijd kan gaan verschillen tussen de verschillende weekgroepen. De nadelige gevolgen hiervan sluipen er vaak geleidelijk in totdat het uiteindelijk tot frustraties leidt. Zet die negatieve energie om in een kracht en neem samen met uw adVee-dierenarts de regie over uw zeugenstapel weer in eigen handen. •